3eP H402

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
DEPARTEMENT COMMUNICATIEWETENSCHAP
E. VAN EVENSTRAAT 2A
B-3000 LEUVEN

KATHOLIEKE
UNIVERSITEIT
LEUVEN

TELEVISIEKIJKEN EN SEKSUELE ATTITUDES BIJ ADOLESCENTEN

De rol van directe en indirecte ervaring

Steven Eggermont

Verantwoordelijke uitgever: Departement Communicatiewetenschap, intern rapport 2004 nr. 7

Televisiekijken en seksuele attitudes bij adolescenten: de rol van directe en indirecte ervaring. Paper Presented at 'Etmaal Van De Communicatiewetenschap 2004', (Twente, The Netherlands, november, 18-19, 2004).

Steven Eggermont

Centrum voor Publieksonderzoek, K.U.Leuven

Steven Eggermont is doctoraal onderzoeker aan het Centrum voor Publieksonderzoek, Departement Communicatiewetenschap van de K.U.Leuven.
Correspondentie: Departement Communicatiewetenschap, E. Van Evenstraat 2a, B-3000 Leuven, België.
Tel: +32(0)16-32.32.38, fax: +32(0)16-32.33.12, e-mail: Steven.Eggermont@soc.kuleuven.be

Deze bijdrage stelt een deel van de *Leuven Study on Media and Adolescent Sexuality* voor. Vanuit een cultivatietheoretisch perspectief behandelt dit onderzoek de mogelijke impact van televisiekijken op wat adolescenten denken over en verwachten van seksualiteit en romantische relaties. Dit artikel beschrijft resultaten van een cross-sectionele survey bij ruim 2000 12- en 15-jarigen. Het gaat dieper in op de rol van directe ervaring en exploreert een alternatieve operationalisering van de variabele 'televisiekijken'.

Inleiding

Een vaak gehoorde, maar relatief weinig bestudeerde hypothese in het televisie-effectonderzoek luidt dat de afbeelding van seksuele relaties een impact heeft op seksuele veronderstellingen en opvattingen van adolescenten. Deze hypothese wordt meestal gemotiveerd door twee vaststellingen over wat televisie toont. Ten eerste gaven inhoudsanalyses aan dat seksualiteit een alledaags ingrediënt is van het televisieaanbod. Volgens Kunkel et al. (2001) bevatten zeven programma's op tien een seksuele boodschap. Ward (1995) schatte dat de favoriete programma's van jongeren ongeveer 20 verwijzingen naar seksualiteit per uur bevatten. Ten tweede is beschreven hoe televisieprogramma's vaak stereotype afbeeldingen van seksualiteit presenteren. Op televisie wordt mannelijk gedrag bijvoorbeeld dikwijls aangestuurd door seksuele drijfveren en worden mannen afgebeeld als voortdurend op zoek naar zo veel seks als mogelijk (Aubrey, 2004, Kunkel et al., 2001; War /peren televisieseries seks als een activiteit zonder gevolgen op het vlak van bij·)3) constateren dat slechts 15% van de seksueel-georiënteerde scènes risico's ver aalt. Elk van beide bevindingen heeft een aantal studies geïnspireerd. Dat televisie zo veelvuldig naar seksualiteit verwijst, heeft onderzoekers doen vermoeden dat meer televisiekijken leidt tot een hogere inschatting van de seksuele activiteitsgraad bij leeftijdsgenoten. Onderzoeksgegevens bevestigen dit. Zware televisiekijkers schatten de gangbaarheid van seksueel gedrag hoger in (Buerkel-Rothfuss & Strouse, 1993) en meer televisiekijken correleert met hogere verwachtingen over het seksuele gedrag van leeftijdsgenoten (Ward en Rivadeneyra, 1999). Volgens Ward (2003) wekt televisie de indruk "that everyone is doing it" (p. 238). De tweede bevinding heeft studies voortgebracht die een verband leggen tussen televisiekijken en het aanvaarden van stereotypes. Meer blootstelling aan televisieprogramma's blijkt samen te hangen met de idee dat seks puur recreatief is (Ward & Rivadeneyra, 1999) en met het aanvaarden van stereotypen als *'males are sex-driven'* (Ward, 2002).

Het bestuderen van dergelijke effecten lijkt belangrijk in het licht van seksuologische literatuur. De indruk dat de meeste vrienden al seksuele betrekkingen hebben gehad is immers een significante voorspeller van de intentie om zelf aan seks te beginnen (Kinsman et al, 1998) en tienermeisjes beschouwen de idee dat leeftijdsgenoten seksueel actief zijn als een drijfveer voor hun eigen seksuele debuut (Rosenthal et al, 2001). Pleck et al. (1993) rapporteren dat het onderschrijven van bepaalde seksgerelateerde stereotypen samenhangt met meer en risicovoller seksueel gedrag in de vroege adolescentie. Om die reden willen we in deze bijdrage de hypothese dat meer televisiekijken gerelateerd is aan veronderstellingen over leeftijdsgenoten en aan de acceptatie van seksuele stereotypen uitdiepen. De studie beoogt gerapporteerde bevindingen aan te vullen, en dit op drie vlakken. Eerst beargumenteren we dat de veronderstelde relaties getest zouden moeten worden in een jongere steekproef dan tot nog toe werd gedaan. Voorts onderzoeken we de impact van seksuele ervaring op de veronderstelde effectrelatie, en wordt de klassieke operationalisering van 'televisiekijken' vervangen door een meer exploratieve aanpak.

Een jongere steekproef

Onderzoek naar de relatie tussen televisiekijken en de seksuele ontwikkeling van adolescenten wordt doorgaans gevoerd in steekproeven van universiteitsstudenten en beklemtoont dus de late adolescentie (bv. Ward & Rivadeneyra, 1999; Ward, 2002). Over het optreden van dit 'televisie-effect' bij jongere adolescenten is weinig bekend. Onderzoek

geeft nochtans aan dat seksualiteit een essentiële rol speelt in de vroegste adolescentiefases. Zo is uitgebreid beschreven hoe jonge tieners zich gaan aansluiten bij 'mixed-gender peer groups' (Furman et al., 1999; Zimmer-Gembeck, 1999;Feiring, 1999) en hoe dit een gelegenheid biedt voor de graduele ontwikkeling van romantische verhoudingen (Feinstein & Ardon, 1973; McCabe, 1984). Connolly et al. (1999) wezen erop dat zeer jonge tieners al een behoorlijk begrip hebben ontwikkeld van de dynamiek in romantische relaties. Bovendien rondt een belangrijk aandeel van de adolescenten het proces van prille seksuele experimenten tot volledige geslachtsgemeenschap af tegen het einde van hun secundaire schoolloopbaan (Kann et al., 1998; Katchadourian, 1990). Deze bevindingen verantwoorden dan ook een replicatie van de eerder besproken televisiestudies in een duidelijk jongere steekproef; concreet voeren we de studie in een steekproef van 12- en 15-jarigen. Het is de bedoeling de volgende onderzoeksvragen te bestuderen:

1/ Treedt het verband tussen televisiekijken en veronderstellingen over de seksuele ervaring bij leeftijdsgenoten ook op in een steekproef van 12- en 15-jarigen?

2/ Treden de verbanden tussen televisiekijken en opvattingen over mannen als de initiators van seks, over mannen als voortdurend door seks gemotiveerd en over seks als louter recreatief ook op in een steekproef van 12- en 15-jarigen?

De rol van eigen seksuele ervaring

Verscheidene auteurs gaan ervan uit dat de impact van seksuele televisieboodschappen sterker zou moeten zijn bij adolescenten met weinig of geen eigen seksuele ervaring. Peterson et al. (1991) wijzen bijvoorbeeld op "adolescents' limited access to countervailing views" en beweren dat minder ervaren adolescenten meer beïnvloed worden. Ook Ward en Rivadeneyra (1999) vertrouwen op de vaak vermelde stelling in televisie-effectonderzoek dat televisie sterker beïnvloedt op domeinen waarmee de kijker weinig of geen eigen ervaring heeft (zie Shapiro & Lang, 1991). Andere onderzoekers noemen het echter een te beperkte beschrijving van de relatie, mocht de conclusie eenvoudigweg zijn dat televisie alleen de onervaren adolescenten beïnvloedt. Ward (2002) geeft bijvoorbeeld een overzicht van onderzoek bij universiteitsstudenten en besluit "that undergraduates are neither too jaded nor too experienced to be affected". Zij rapporteert ook dat mannelijke studenten mét ervaring gemakkelijker seksuele stereotypes aanvaarden dan onervaren televisiekijkers. Deze tegenstrijdige beweringen leiden tot een derde onderzoeksvraag:

3/ Versterkt of verzwakt eigen ervaring de veronderstelde impact van televisiekijken?

Een alternatieve operationalisering voor televisiekijken

De meeste studies over de invloed van televisie op seksuele opvattingen steunen op de cultivatietheorie (bv. Segrin & Nabi, 2002; Ward & Rivadeneyra, 1999). De cultivatietheorie behandelt mogelijke relaties tussen televisieboodschappen en hoe de kijker de wereld bekijkt (Gerbner, Gross, Morgan, & Signorielli, 1980; Morgan & Signorielli, 1990). Meer specifiek, "the cultivation hypothesis proposes that over time, heavy viewers of television develop views of the world similar to what they see on television" (Bryant & Thompson, 2002, p. 100). Cultivatieonderzoek vergelijkt de opvattingen van zware met die van lichte kijkers; de hypothese vindt steun als significante verschillen bestaan en wanneer de opvattingen van zware kijkers de werkelijkheid reflecteren zoals

televisie die presenteert. Een essentieel onderdeel van de oorspronkelijke theorie is dat televisie, over de grenzen van televisiegenres heen, een homogeen beeld van de werkelijkheid biedt en dat televisiekijken daarom geoperationaliseerd wordt als de totale kijkduur. Hawkins en Pingree (1982) suggereerden echter dat verschillende genres verschillende effecten hebben. Weaver en Wakshlag (1986) bevestigen dit voor misdaadgerelateerde cultivatie-effecten, en Potter en Chang (1990) concludeerden dat blootstelling aan specifieke televisie-inhouden een betere voorspeller is dan een meting van de totale kijkduur.

In het onderzoek naar seksuele televisie-effecten is deze aanpak overgenomen en zijn uiteenlopende operationaliseringen ontwikkeld voor inhoudsspecifiek televisiekijken. Rehkoff (2004) bijvoorbeeld vroeg universiteitsstudenten hoe vaak zij naar soaps, talkshows, reality-shows en romantische komedies kijken en beschouwde de som van deze frequenties als een aanwijzing voor 'romantically-themed television viewing'. In Peterson et al.'s (1991) onderzoek somden respondenten hun favoriete programma's op. Nadien werden deze programma's ondergebracht in vier categorieën, gaande van 'with a relatively high level of sexual content' tot 'with little or none sexual content' en verwerkt in één index. Ward en Rivadeneyra (1999) namen een lijst op van alle programma's die toen werden uitgezonden. Ze vroegen de respondenten aan te duiden hoe vaak ze deze programma's bekeken, telden deze frequenties op en vermenigvuldigden dit met de duur van elk programma. Brown en Newcomer (1991) en Aubrey et al. (2003) voegden aan dit product voor ieder programma nog een kwantificering toe van de seksuele oriëntatie zoals die werd ingeschat door een onafhankelijke groep universiteitsstudenten.

Vergeleken met de totale kijkduur in klassiek cultivatieonderzoek is elk van deze operationaliseringen een verbeterde manier om de impact van televisiekijken te bestuderen. Toch wijzen verschillende auteurs op mogelijke beperkingen van de procedures. Ten eerste, steunen verschillende operationaliseringen op het concept 'televisiegenre' (bv. Segrin & Nabi, 2002; Rehkoff, 2004), terwijl dit mogelijk geen goede eenheid is om het televisiedieet van kijkers in uit te drukken. Studies hebben de zogenoemde *genre loyalty* in vraag gesteld en vastgesteld dat kijkers van één programma niet noodzakelijk vaker kijken naar een ander programma van hetzelfde genre (Goodhardt, et al., 1987; Webster & Lichty, 1991). Peilen naar de kijkfrequentie van breed gedefinieerde programmacategorieën zou het televisiekijkgedrag m.a.w. onvoldoende kunnen reflecteren. Ten tweede, worden verschillende operationaliseringen beïnvloed door het perspectief van de onderzoeker. De metingen steunen op door de onderzoeker bepaalde omschrijvingen van wat seksueel-georiënteerde inhouden zijn. Ze bevatten programma's waarvan de onderzoekers zelf (of soms hun studenten) denken dat ze seksuele boodschappen bevatten. Kwalitatief onderzoek bij jonge televisiekijkers heeft echter herhaaldelijk de soms particuliere interpretaties van adolescenten beschreven. Zo schetst Steele (1999) hoe jonge kijkers mediaboodschappen actief selecteren en interpreteren, en onderzochten Buckingham en Bragg (2004) de strategieën waarmee adolescenten media gebruiken om seksuele betekenissen te construeren. Ward et al. (2002) concludeerden dan ook dat "researchers need to acknowledge that their perceptions of specific sexual content may differ from those of other viewers" (p. 118).

Als reactie op de eerste bemerking volgt deze studie Cohen's (2002) aanpak. Cohen (2002) merkt op dat een factoranalyse op de kijkfrequenties van een lijst met programma's - wat neerkomt op het identificeren van groepen programma's waarnaar dezelfde kijkers kijken - geen factoren oplevert die overeenstemmen met de traditionele genres, maar clusters van programma's die het kijkdieet van de steekproef reflecteren zoals dat ontstaat uit inhoudelijke

voorkeuren, kanaalloyaliteit en *inheritance effects*. In deze studie volgen we deze procedure en operationaliseren we televisiekijken d.m.v. de programmaclusters die zich voordoen in de steekproef van jonge kijkers. De tweede bemerking bracht ons er in deze studie toe geen programmasoorten op voorhand van de analyse uit te sluiten. Terwijl de meeste studies worden geleid door hypothesen over welke soort inhoud invloed zou kunnen hebben (vooral bv. soaps), hanteren we in dit onderzoek een meer exploratieve aanpak. We onderzoeken of er mogelijk ook een invloed uitgaat van televisie-inhouden die op het eerste gezicht niet seksueel-georiënteerd lijken in de ogen van volwassen onderzoekers.

Methode

In het kader van de *Leuven Study on Media and Adolescent Sexuality* werden leerlingen uit het eerste en vierde jaar van negen Vlaamse scholen verzocht een vragenlijst in te vullen. Om de representativiteit te versterken werden scholen in diverse streken en met uiteenlopende opleidingen opgenomen. De totale steekproef bevatte 2400 scholieren, maar ziekte, spijbelen, en weigeringen tot deelname reduceerden de steekproef tot 2127 adolescenten, waarvan 53.1% het eerste jaar volgden en 58.5% jongens waren. In het eerste jaar was de gemiddelde leeftijd 12.69 jaar (SD=.52), in het vierde jaar 15.75 jaar (SD=69).

De vragenlijst bevatte een lijst van 60 televisieprogramma's die toen op de vijf belangrijkste kanalen werden uitgezonden. De respondenten werd gevraagd aan te duiden hoe vaak ze naar elk programma kijken (van 'dikwijls' tot 'nooit'). Op basis van deze frequenties en de duur van deze programma's werd de totale kijktijd berekend. Verder werd op de kijkfrequenties een factoranalyse uitgevoerd (zie Cohen, 2002). Op basis van de 'eigenvalues' leek een oplossing van 11 factoren optimaal; bijkomende factoren zouden nog weinig extra variantie verklaren. De interpretatie van deze factoren benadrukte het belang van drie programmakenmerken. De programmaclusters werden in meer of mindere mate bepaald door (1) de zender en (2) het tijdstip waarop ze werden uitgezonden en door (3) de inhoudelijke eigenschappen van de programma's. We onderscheiden bijvoorbeeld 'Actieseries na primetime', 'Primetime-series op VTM', en 'Comedy in de vooravond' (zie tabel 2).

In navolging van soortgelijke studies (bv. Ward, 2002) werd ook gepeild naar de betrokkenheid van de respondent bij het televisiekijken. Gebaseerd op Rubin's *television viewing motives scale* (1981) gaf de respondent aan in welke mate hij televisiekijkt voor ontspanningsredenen en in welke mate om dingen op te steken. Verder werd een schaal geconstrueerd die onderzoekt in welke mate adolescenten televisiekijken om specifiek te leren over relaties. Een vierde betrokkenheidschaal peilt naar de mate waarin seksueel-georiënteerde televisieboodschappen seksuele gedachten kunnen inspireren. De deelnemers gaven dit aan d.m.v. items als 'Wanneer ik aan seks denk, stel ik me soms iets voor dat ik op TV heb gezien'. De consistentie en betrouwbaarheid van deze schalen werden gecontroleerd met factoranalyses en cronbach's alpha's (>.70).

Het aanvaarden van stereotypes over mannen als voortdurend bezig met seks, mannen als initiators van seks en seks als een puur fysieke activiteit werd gemeten door twaalf items uit de *Stereotypes about Male Sexuality Scale* (Snell, 1998). Voorbeelditems zijn: 'De meeste jongens hebben altijd zin in seks', 'Een echte man is iemand die elk meisje in zijn bed kan krijgen', 'Het is OK voor een jongen om een meisje een beetje te dwingen om seks te hebben' en 'Het is geen probleem om seks te hebben buiten een liefdesrelatie'. Factoranalyse leverde drie coherente factoren op (eigenvalues >

1.0, alpha's > .70). De eerste factor wordt aangeduid als 'men are sex-driven', de tweede als 'men initiate sexual relations' en de derde als 'sex is a purely physical activity'. Voorts beoordeelden de respondenten de frequentie van vier seksuele activiteiten bij leeftijdsgenoten. D.m.v. een vijfpuntschaal ('nooit' tot 'heel dikwijls') werd bijvoorbeeld gevraagd hoe vaak leeftijdsgenoten samen met hun vriend(in) naakt zijn of volledige geslachtsgemeenschap hebben (Alpha= .75). Ten slotte gaven de adolescenten met 'ja' of 'neen' aan welke van negen seksuele gedragingen ze zelf al hadden ervaren, gaande van tongzoenen tot volledige gemeenschap.

Resultaten

Tabel 1 presenteert de gemiddelden van de belangrijkste variabelen in de verdere analyses en toont of ze verschillen voor geslacht. Dit blijkt voor elke variabele het geval. Jongens kijken meer televisie en zijn sterker betrokken. Voorts aanvaarden jongens gemakkelijker dat seks puur recreatief is en dat mannen seksuele relaties doorgaans initiëren, en schatten ze de seksuele ervaring van leeftijdsgenoten hoger in. Zij rapporteren ook meer eigen seksuele ervaring. Meisjes vertonen een sterkere acceptatie van de idee dat mannen voortdurend bezig zijn met seks.

Gezien deze verschillen behandelen we de hiërarchische regressieanalyses, die worden uitgevoerd voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen, afzonderlijk voor jongens en meisjes. In de eerste stap worden achtergrondvariabelen in het model gebracht, samen met de televisievariabelen die significant correleren met de afhankelijke variabele in kwestie (1). In de tweede stap wordt de rol van de eigen seksuele ervaring bestudeerd d.m.v. de interactie-effecten tussen directe ervaring en de televisievariabelen (i.c. de producten van de gecentreerde variabelen).

In de mannelijke steekproef (Tabel 2) voorspellen drie variabelen consistent de aanvaarding van seksuele stereotypes. Ouder zijn, meer seksuele ervaring hebben en door televisie geïnspireerde seksuele gedachten hebben hangt positief samen met de bestudeerde stereotypes. Daarenboven wordt de aanvaarding van seks als puur recreatief voorspeld door meer kijken naar jeugdseries in de vooravond en naar soaps. De stereotype idee dat steeds mannen seks initiëren wordt nog voorspeld door de mate waarin men televisiekijkt om te leren over relaties en door de interactie tussen seksuele ervaring en kijken naar actieseries na primetime, wat inhoudt dat het 'effect' sterker wordt naarmate de adolescent meer ervaring heeft. Het stereotype over mannen als voortdurend bezig met seks is sterker bij jongens in een lager opleidingsniveau, jongens met meer door TV geïnspireerde gedachten en, naarmate ze meer ervaring hebben, jongens die meer naar actieseries in de vooravond kijken. Wat de seksuele ervaring bij leeftijdsgenoten betreft, zijn de schattingen hoger bij oudere, lager opgeleide en meer ervaren jongens en bij jongens die meer televisiekijken om te leren over relaties, meer door TV geïnspireerde seksuele gedachten hebben, meer naar actieseries in de vooravond kijken en, naarmate ze meer ervaring hebben, meer naar soaps kijken.

In de vrouwelijke steekproef (Tabel 3) hangt sterkere aanvaarding van de idee dat seks louter recreatief is, enerzijds samen met een hogere leeftijd, een hoger scholingsniveau, een hoger opleidingsniveau van de moeder en meer seksuele ervaring, en anderzijds met meer kijken naar primetime actieseries en meer door TV geïnspireerde seksuele gedachten. Het stereotype over seks als steeds geïnitieerd door mannen wordt meer aanvaard naarmate meisjes ouder en meer ervaren zijn en ze meer naar actieseries kijken in de vooravond, meer door TV geïnspireerde gedachten hebben en meer kijken om te leren over relaties. In verband met het stereotype dat mannen voortdurend met seks bezig zijn, blijkt dit

alleen significant te worden voorspeld door televisiekijken om te leren over relaties en het hebben van door TV geïnspireerde gedachten. Ten slotte toont de regressieanalyse aan dat schattingen over de seksuele activiteit van leeftijdsgenoten hoger worden naarmate meisjes ouder en lager opgeleid zijn, uit een éénoudergezin komen, zelf meer ervaring hebben en meer door TV geïnspireerde seksuele gedachten hebben.

Besluit

Het onderzoeksdomein bevat tegenstrijdige aanwijzingen over wat we mochten verwachten van onderzoek in een jongere steekproef. Enerzijds wordt geopperd dat jongere kijkers minder worden beïnvloed omdat ze minder voeling hebben met wat televisie over seks toont. Silverman-Watkins en Sprafkin (1983) gaven aan dat twaalfjarigen moeilijker dan oudere adolescenten insinuaties over seksualiteit konden begrijpen. Brown, White en Nikopoulou (1993) beschreven hoe jonge tienermeisjes ongeïnteresseerd of met afkeer reageren, terwijl wat oudere meisjes vaak gefascineerd leken door seksuele mediaboodschappen. Anderzijds hebben sommige auteurs uitdrukkelijk opgeroepen om jongere adolescenten te bestuderen. Zij nemen aan dat jongere kijkers sterker worden beïnvloed, omdat ze de cognitieve capaciteiten zouden missen seksuele mediaboodschappen op een adequate wijze te verwerken (Chapin, 2000; Ward, 2003).

Dit onderzoek bevestigt dat dergelijke relaties ook in de jonge adolescentie kunnen voorkomen. Zowel blootstelling aan televisie-inhouden als kijkbetrokkenheid spelen een rol. Vooral de specifieke betrokkenheidsvariabelen hangen opmerkelijk samen met seksuele opvattingen. Voorgaande studies maakten gebruik van algemene variabelen (bv. kijkmotieven), terwijl voor dit onderzoek variabelen werden geconstrueerd die exploreren hoe adolescenten omgaan met seksueel-georiënteerde boodschappen. Deze variabelen presteerden sterk in de regressiemodellen. Kijken om te leren over relaties en vooral het hebben van door TV geïnspireerde seksuele gedachten lijkt een impact te hebben op seksuele opvattingen. De opmerkelijke rol van door TV geïnspireerde seksuele gedachten wijst op een mediërend proces in de relatie tussen televisiekijken en bepaalde opvattingen. Dat een grote groep adolescenten beelden en indrukken vanop televisie als 'input' gebruikt voor de eigen seksgerelateerde gedachten - is deze is dat zo bij één derde van de meisjes en de helft van de jongens - suggereert dat adolescenten sterk betrokken zijn op wat ze over seks zien, maar mogelijk ook dat ze deze inhouden integreren in wat ze er later over denken. Dit leidt tot de veronderstelling dat televisie adolescenten een kader verschaft waarmee ze seksuele gevoelens en situaties evalueren. De robuuste samenhang tussen door TV geïnspireerde seksuele gedachten en seksuele veronderstellingen lijkt deze bewering te ondersteunen.

Met betrekking tot de alternatieve operationalisering van televisiekijken, hangen in de mannelijke steekproef vijf en in de vrouwelijke steekproef vier programmaclusters significant samen met minstens één van de afhankelijke variabelen. Doorgaans richtte voorgaand onderzoek zich op programmagenres waarvan het duidelijk leek dat ze boodschappen over seksualiteit bevatten (bijv. soaps, sitcoms). Deze studie wijst er echter op dat dit mogelijk een te beperkte aanpak was. Bij de jongens reflecteren drie van de vijf en bij de meisjes drie van de vier significante programmaclusters een inhoud die gewoonlijk niet wordt bestudeerd. De mogelijke impact van televisie lijkt breder dan enkel die van soaps en sitcoms. Kijken naar actieseries hangt bijvoorbeeld relatief consistent samen met seksuele opvattingen. Dit is opmerkelijk omdat dergelijke programma's voorheen genegeerd werden in onderzoek. Anderzijds is het misschien niet

zo ongewoon als we de typische inhoud van actieseries bekijken vanuit het perspectief van deze resultaten. De mannelijke dominantie, het machismo en de neiging om vrouwen als slachtoffers of 'beloning' te portretteren in actieseries versterkt misschien seksuele opvattingen als dat mannen voortdurend gedreven zouden worden door seksuele motieven, mannen seksuele relaties domineren en seks een pure fysieke activiteit is.
Een derde doelstelling van deze studie was de rol van seksuele ervaring exploreren, en dit tegen de achtergrond van strijdige beweringen daarover in de literatuur. Dit onderzoek lijkt een antwoord te verschaffen dat zich tussen de beide extremen situeert. Er bestaan verbanden tussen televisiekijken en seksuele opvattingen in een steekproef van jonge adolescenten, d.w.z. bij tieners waarvan we kunnen aannemen dat ze nog geen jarenlange seksuele ervaring achter de rug hebben. De idee dat men een redelijk niveau van seksuele ervaring moet hebben bereikt vooraleer seksuele boodschappen invloed hebben, wordt dus niet helemaal gesteund. Anderzijds suggereert deze studie dat de invloed van televisie wel sterker wordt naarmate het ervaringsniveau stijgt. Deze studie lijkt dan ook te wijzen op een traag ontwikkelingsproces waarin televisieboodschappen en seksuele ervaringen gradueel interageren in de richting van een duurzamer patroon van seksuele overtuigingen.

Voetnoot 1: Om de resultatenbespreking bondig te houden wordt de correlatieanalyse niet gerapporteerd. De resultaten blijken wel impliciet uit de regressieanalyse

References

Aubrey J.S., Harrison K., Kramer L., Yellin J. (2003) Variety versus timing - Gender differences in college students' sexual expectations as predicted by exposure to sexually oriented television. Communication Research, 30 (4): 432-460

Aubrey, J.S. (2004) Sex and Punishment: An Examination of Sexual Consequences and the Sexual Double Standard in Teen Programming. Sex roles, vol. 50, no. 7-8, pp. 505-514

Brown, J. D., White, A. B., & Nikopoulou, L. (1993). Disinterest, Intrigue, Resistance: early adolescent girls' use of sexual media content. In B. S. Greenberg, J. D. Brown, & N. L. Buerkel-Rothfuss (Eds.), Media, sex and the adolescent (pp. 177-195). Cresskill, NJ: Hampton Press .

Bryant, J. & Thompson, S. (2002). *Fundamentals of media effects*. New York: McGraw-Hill.

Buckingham, D. and S. Bragg. (2004) Young People, Sex and the Media: The Facts of Life? Basingstoke: Palgrave Macmillan .

Buerkel-Rothfuss N, & Strouse JS. (1993) Media exposure and perceptions of sexual behaviors: the cultivation hypothesis moves to the bedroom. In: Greenberg BS, Brown JD, Buerkel-Rothfuss N, (eds). *Media, Sex, and the Adolescent.* Cresskill, NJ: Hampton Press; pp. :225-247

Chapin, J.R. (2000). Adolescent Sex and Mass Media: A Developmental Approach. Adolescence, 35 (140), 799-841.

Cohen, J. (2002): Television Viewing Preferences of Israelis: Programs, Schedules, and the Structure of Viewing Choices. Journal of Broadcasting and Electronic Media, 46(2), 204 - 221.

Feinstein, Sherman C., & Ardon, Marjorie S. (1973). Trends in dating patterns and adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence* 2, 157-166.

Feiring, C. (1999). Gender Identity and the Development of Romantic Relationships in Adolescence. in W. Furman, W., Brown, B.B., & Feiring, C. (Eds.). The Development of Romantic Relationships in Adolescence (pp. 221-234).Vol. 6, Sage Publications: London.

Furman, W., Brown, B.B., & Feiring, C. (1999) (Eds.) : The Development of Romantic Relationships in Adolescence. Cambridge University Press, 443p.

Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., and Signorielli, N. (1980). The 'Mainstreaming' of America: Violence Profile No. 11. Journal of Communication. 30(3):10-29.

Goodhardt, Gerald J., Andrew S.C. Ehrenberg and Martin A. Collins, (1987) *The Television Audience: Patterns of Viewing, An Update*, Second Edition, Hants, England: Gower Publishing Company Limited

Gow, J. (1996), 'Reconsidering gender roles on MTV: depictions in the most popular music videos of the early 1990s', Communication Reports 9:2, Summer. Argues that music videos still under-represent and misrepresent women.

Hawkins, R. P. and Pingree, S. (1982). Television's influence on social reality. In D. Pearl, L. Bouthilet, & J. Lazar (Eds.), *Television and behavior: Ten years of scientific progress and implications for the eighties. DHHS Publication No. ADM 82-1196, Vol. 2* (pp. 224-247). Washington, DC: US Government Printing Office.

Kann, Laura, et al. (1998, August 14). "Youth Risk Behavior Surveillance — United States, 1997." Morbidity and Mortality Weekly Report, 47(SS-3), 1–89.

Katchadourian, H. (1990). Sexuality. In S. S. Feldman & G. R. Elliot (Eds.), At the threshold (pp. 330-351). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Kinsman S.B., Romer D., Schwarz D.F. (1998) Early sexual initiation: The role of peer norms. Pediatrics, 102 (5): 1185-1192.

Kunkel, D., Cope-Farrar, K., Biely, E., Farinola, W. J., Donnerstein, E. (2001) *Sex on TV 2.* Menlo, CA: The Henry J. Kaiser Family Foundation.

Kunkel, D., Cope-Farrar, K., Biely, E., Farinola, W. J., Donnerstein, E. (2003) *Sex on TV 3.* Menlo, CA: The Henry J. Kaiser Family Foundation.

McCabe, M.P. (1984) Toward a theory of adolescent dating. Adolescence, 19, 159-170.

Morgan, M. & Signorielli, N. (1990). Cultivation analysis: Conceptualization and methodology. In Signorielli, N. & Morgan, M. (Eds.) *Cultivation analysis: New directions in media effects research* (pp. 13-34). Newbury Park, CA: Sage.

Peterson, J., Moore, K. & Furstenberg, F. (1991). Television viewing and early initiation of sexual intercourse: Is there a link? Journal of Homosexuality, 21, 93-118

Pleck, J. H., Sonenstein, F. L., & Ku, L. C. (1990). Contraceptive attitudes and intention to use condoms in sexually experienced and inexperienced adolescent males. Journal of Family Issues, 11(3), 294-312.

Potter, W. J. & Chang, I. C. (1990). Television exposure measures and the cultivation hypothesis. *Journal of Broadcasting and Electronic Media. 34*(3), 313-333.

Rehkoff, R. (2004) The Role of TV Viewing in Emotional Satisfaction: Romantic expectations and romantic TV. Paper presented at the 2004 ICA Conference; New Orleans, USA.

Rosenthal S.L., Von Ranson K.M., Cotton S., Biro F.M., Mills L., Succop P.A. (2001) Sexual initiation - Predictors and developmental trends. Sexually transmitted diseases, 28 (9): 527-532.

Segrin, C. & Nabi, R. L. (2002). Does television viewing cultivate unrealistic expectations about marriage? *Journal of Communication. 52*(2), 247-263.

Shapiro, M. A. & Lang, A. (1991). Making television reality: Unconscious processes in the construction of social reality. Communication Research, 18(5), 685-705

Silverman-Watkins, L.T., & Sprafkin, J.N. (1983). Adolescents' comprehension of televised sexual innuendos. Journal of Applied Developmental Psychology, 4, 359-369.

Snell, W. E., Jr. (1998). The Stereotypes About Male Sexuality Scale. In C. M. Davis, W. L. Yarber, R. Baurerman, G. Schreer, and S. L. Davis (Eds.), Handbook of sexuality-related measures: A vompendium (2nd ed.) (pp. 463-465). Thousand Oaks, CA: Sage.

Steele, J. R. (1999). Teenage sexuality and media practice: Factoring in the influences of family, friends and school. The Journal of Sex Research. 36, 331-341.

Ward, L. (2003). 'Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research', in: *Developmental Review, 23*, p.347-388.

Ward, L. M. (1995). Talking about sex: Common themes about sexuality in the prime-time television programs children and adolescents view most. *Journal of Youth and Adolescence, 24*(5), 595-615.

Ward, L. M. (2002). Does television exposure affect emerging adults' attitudes and assumptions about sexual relationships? Correlational and experimental confirmation. *Journal of Youth and Adolescence, 31*, 1-15.

Ward, L. M., & Rivadeneyra, R. (1999). Contributions of entertainment television to adolescents' sexual attitudes and expectations: The role of viewing amount versus viewer involvement. *Journal of Sex Research, 36*(3), 237-249.

Weaver, J. B., & Wakshlag, J. (1986). Perceived vulnerability to crime, criminal victimization experience, and television viewing. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 30,* 141-158.

Webster, James G. and L. W. Lichty (1991), *Rating Analysis Theory and Practice*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Zimmer-Gembeck, M. J. (1999). Stability, change and individual differences in involvement with friends and romantic partners among adolescent females. Journal of Youth and Adolescence, 28, 419-438.

Tabel 1: Overzichtsstatistieken van de variabelen in de verdere analyses

	Mean	Std. Dev.	Minimum	Maximum	T-value
'Sex is a purely physical activity'	5,1251	2,01273	3,00	12,00	13,84***
'Males dominate sexual relations'	8,5088	1,79338	4,00	16,00	10,62***
'Males are preoccupied with sex'	11,6653	3,24649	5,00	20,00	-3,72***
Veronderstelling over de seksuele ervaring van peers	15,9344	3,38182	4,00	20,00	4,81***
Totale kijkduur (in uren)	28.53	11.47	12.63	42.52	2.047*
Kijken ter ontspanning	8,6967	2,91930	4,00	20,00	2,76**
Kijken om te leren	11,3140	2,77205	5,00	20,00	2,17*
Kijken om te leren over relaties	10,3172	2,73722	4,00	16,00	4,80***
Door TV geïnspireerde seksuele gedachten	8,0211	1,95752	3,00	12,00	14,21***
Seksuele ervaring	5.3280	7.3875	0	21.59	5.371***

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Tabel 2. Hiërarchische regressieanalyse (finale vergelijking met alle blokken) in de mannelijke steekproef

	Sex is purely physical	Males dominate sex. relations	Males are preoccupied with sex	Assumptions about peer sex. experiences
Opleidingsniveau	-.04	.05	.06*	.16***
Éénoudergezin	.03	.01	.03	-.01
Opleidingsniveau moeder	-.00	.01	-.03	.02
Opleidingsniveau vader	-.03	.02	.04	.01
leeftijd	.22***	-.10**	.07*	.22***
Factor 1		.00	-.01	.01
Factor 2			.03	
Factor 3		.03		
Factor 4	.02			
Factor 5	.06*		.03	
Factor 6				
Factor 7				
Factor 8				
Factor 9		.03	.02	.05
Factor 10				
Factor 11	.07**		.03	.04
Amusementsmotieven	.03			
leermotieven		.00		
Leren over relaties		.07*	.05	.05*
TV-seksuele gedachten	.12***	.14***	.27***	.06*
Seksuele ervaring	.26***	.11***	.11***	.39***
Factor 1 * seks. Erv.		.13***	.05	.02
Factor 2 * seks. Erv.			.00	
Factor 3 * seks. Erv.		.03		
Factor 4 * seks. Erv.	.02			
Factor 5 * seks. Erv.	.02		.06	
Factor 6 * seks. Erv.				
Factor 7 * seks. Erv.				
Factor 8 * seks. Erv.				
Factor 9 * seks. Erv.		.03	.07*	.00
Factor 10 * seks. Erv.				
Factor 11 * seks. Erv.	.02		.02	.06*
R^2	19.6***	.07***	.15***	.39***
F	22.53	7.08	12.96	59.40
Df	14/1222	15/1221	18/1218	14/1222

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; Factor 1=After primetime action series, 2=Before primetime comedy (CH4), 3=Primetime series on CH3, 4=Before primetime comedy (CH5), 4=Before primetime youth action series (CH 4), 5=Before primetime programs (CH2), 6=Primetime series on CH1, 7=Before primetime action series on CH 5, 8=Before primetime action series on CH 4, 9=Before primetime series on CH3, 10=Before primetime soap operas.

Tabel 3. Hiërarchische regressieanalyse (finale vergelijking met alle blokken) in de mannelijke steekproef

	Sex is purely physical	Males dominate sex. relations	Males are preoccupied with sex	Assumptions about peer sex. experiences
Opleidingsniveau	.07*	.02	.03	.15***
Éénoudergezin	.01	.04	.03	.5*
Opleidingsniveau moeder	.09*	.02	.06	.03
Opleidingsniveau vader	.05	.00	.01	.02
leeftijd	.12**	-.13**	.02	.35***
Factor 1	.12**	.08**		
Factor 2				.02
Factor 3				.04
Factor 4				
Factor 5				
Factor 6				.02
Factor 7				
Factor 8				
Factor 9				
Factor 10				
Factor 11				
Amusementsmotieven				
leermotieven		.02	.02	
Leren over relaties		.12**	.14***	.01
TV-seksuele gedachten	.12**	.14***	.08*	.10***
Seksuele ervaring	.16***	.06	.06	.23***
Factor 1 * seks. Erv.	.00	.09**		
Factor 2 * seks. Erv.				.00
Factor 3 * seks. Erv.				.02
Factor 4 * seks. Erv.				
Factor 5 * seks. Erv.				
Factor 6 * seks. Erv.				.00
Factor 7 * seks. Erv.				
Factor 8 * seks. Erv.				
Factor 9 * seks. Erv.				
Factor 10 * seks. Erv.				
Factor 11 * seks. Erv.				
R^2	.09***	.07***	.04***	.38***
F	11.12	7.22	5.22	40.178
Df	9/866	11/864	9/866	14/861

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; Factor 1=After primetime action series, 2=Before primetime comedy (CH4), 3=Primetime series on CH3, 4=Before primetime comedy (CH5), 4=Before primetime youth action series (CH 4), 5=Before primetime programs (CH2), 6=Primetime series on CH1, 7=Before primetime action series on CH 5, 8=Before primetime action series on CH 4, 9=Before primetime series on CH3, 10=Before primetime soap operas.

Abstract

Several studies reported positive relationships between emerging adults' television viewing and assumptions about peer sexual experiences and sexual stereotypes. In this article, these relationships are re-investigated in a younger sample. Furthermore, the moderating influence of sexual experience is examined: does real-life sexual experience reinforce the effect of television exposure, or does it make the expected relationships disappear? Respondents from a sample of 12- to 15-year-olds (N = 2121) reported on their viewing diet, estimated the prevalence of given sexual activities, and rated stereotypes about males as being preoccupied with sex, males as dominating sexual relations, and sex as a purely physical activity. Results demonstrated connections between television viewing and sexual beliefs. More specifically, greater exposure to early evening comedy series, youth action series, soap operas and late evening action series were associated with sexual attitudes. Further exploration showed that some of these relationships become stronger as sexual experience levels progress.

Keywords: Adolescence, television, sexual attitudes, cultivation theory